

BIOGRAFICKÝ
SLOVNÍK
ČESKÝCH
ZEMÍ

Bi–Bog

BSCZ

HISTORICKÝ ÚSTAV AV ČR

Nad projektem převzal záštitu prezident České republiky prof. Václav Klaus.

Knihla vznikla s laskavým přispěním společnosti Zentiva, a. s.

ZENTIVA

Redakce:

Jana Brabencová

Marie Makariusová

Gustav Novotný

Marcella Rossová

Roman Vondra

Pavla Vošahlíková – vedoucí projektu

© PhDr. Pavla Vošahlíková, DrSc., za autorský kolektiv Biografického slovníku českých zemí
Historického ústavu AV ČR, 2006

© Libri, 2006

ISBN 80-7277-309-7

ISBN 80-7277-214-7 (soubor)

ISBN 80-7277-215-5 (1. sv.)

ISBN 80-7277-252-X (2. sv.)

ISBN 80-7277-287-2 (3. sv.)

ISBN 80-7277-299-6 (4. sv.)

OBSAH

Struktura slovníkového hesla	VII
Seznam zkratk	VIII
Seznam autorů hesel	XV
Redakční rada	XVII
Biografický slovník českých zemí: Bi–Bog	478

STRUKTURA SLOVNÍKOVÉHO HESLA (BIOGRAMU)

1. *Záhlaví.* Obsahuje příjmení a jméno (křestní), má-li osobnost více jmen, uvádějí se nezkráceně všechna a v závorce další možné varianty. Dále záhlaví obsahuje datum (den, měsíc, rok) a místo narození a úmrtí. Nejsou-li tato data v úplnosti známa, registrují se pouze údaje zjištěné a ověřené. Následuje výstižná a obecně srozumitelná definice profese nebo veřejného působení osobnosti.

2. *Životopisná a hodnotící část.* Tvoří hlavní část biografického hesla. Obsahuje stručný životopis se základními chronologicky řazenými daty o vzdělání, profesní a veřejné činnosti, o místech působení, dosažených titulech, hodnostech, významnějších cenách a vyznamenáních aj. s výstižnou charakteristikou a zhodnocením této činnosti v historických, společensko-politických a kulturních souvislostech. Životopisná a hodnotící část jsou účelově propojeny. Užívá se úsporného slovníkového slohu a zpravidla minulý čas.

3. *Bibliografická část.* Pod zkratkou „**D:**“ je uveden výběrově seznam vlastních prací, u uměleckých osobností hlavní výtvarná a architektonická díla, výstavy, hudební opusy, režijní práce, role apod. v chronologickém řazení. Pod zkratkou „**L:**“ je výběrově zařazena základní literatura o osobnosti s případnými odkazy na jiná lexikální díla nebo na jiné ke zpracování hesla použité prameny. Místo vydání díla se uvádí v souladu s lexikografickými zvyklostmi zpravidla u zahraničních publikací. Pod zkratkou „**P:**“ jsou základní informace o uložení písemné pozůstalosti, pokud je zásadního významu, a o dalších památkách vztahujících se k osobnosti.

SEZNAM ZKRATEK

ZKRATKY INSTITUCÍ

AMU	Akademie múzických umění
AVU	Akademie výtvarných umění
AMZV	Archiv ministerstva zahraničních věcí
ANM	Archiv Národního muzea
AV ČR	Akademie věd České republiky
BBC	British Broadcasting Cooperation
ČAVU	Česká akademie věd a umění
ČAZ	Československá (Česká) akademie zemědělská
ČČK	Československý (Český) červený kříž
ČF	Česká filharmonie
ČKD	Českomoravská Kolben-Daněk
ČNB	Česká národní banka
ČNR	Česká národní rada
ČOS	Československá (Česká) obec sokolská
ČR	Česká republika
ČSAV	Československá akademie věd
ČSAZ	Československá akademie zemědělská
ČSL	Československá strana lidová
ČSNS	Československá strana národně socialistická
ČSR	Československá republika, Československo
ČSS	Československá strana socialistická
ČSSD	Československá (Česká) strana sociálně demokratická
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSTV	Československý svaz tělesné výchovy
ČTK	Československá (Česká) tisková kancelář
ČVŠT	Česká vysoká škola technická
ČVTS	Československá vědecko-technická společnost
ČVUT	České vysoké učení technické
DAMU	Divadelní fakulta Akademie múzických umění
DTJ	Dělnická tělocvičná jednota
FAMU	Filmová a televizní fakulta Akademie múzických umění
FDTJ	Federace dělnických tělocvičných jednot
Gestapo	Geheime Staatspolizei (Tajná státní policie)
GHMP	Galerie hlavního města Prahy
HAMU	Hudební fakulta Akademie múzických umění
IBBY	International Board of Books for Young People
JAMU	Janáčkova akademie múzických umění
KČSN	Královská česká společnost nauk
KSČ	Komunistická strana Československa
LA NM	Literární archiv Národního muzea
LA PNP	Literární archiv Památníku národního písemnictví
ME	mistrovství Evropy
MG	Moravská galerie

MHMP	Muzeum hlavního města Prahy
MNO	ministerstvo národní obrany
MS	mistrovství světa
MU	Masarykova univerzita
MV	ministerstvo vnitra
MZA	Moravský zemský archiv
MZLU	Mendelova zemědělská a lesnická univerzita Brno
MZM	Moravské zemské muzeum
MZV	ministerstvo zahraničních věcí
NA	Národní archiv (do roku 2004 SÚA)
ND	Národní divadlo
NDR	Německá demokratická republika
NF	Národní fronta
NK	Národní knihovna
NG	Národní galerie
NM	Národní muzeum
NOÚZ	Národní odborová ústředna zaměstnanecká
NS	Národní shromáždění
NSDAP	Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Německá nacionálně socialistická dělnická strana)
NTM	Národní technické muzeum
NV	národní výbor
OH	olympijské hry
ON	Obrana národa
OŽK	Obchodní a živnostenská komora
p. a.	podnikový archiv
PÚ	Politické ústředí
PVVZ	Petiční výbor Věrní zůstaneme
RAF	Royal Air Force
ROH	Revoluční odborové hnutí
SA	Sturmabteilung (Úderný oddíl)
SAV	Slovenská akademie věd
SČSP	Svaz československo-sovětského přátelství
SČUG	Sdružení českých umělců a grafiků. Galerie Hollar
SD	Sicherheitsdienst (Bezpečnostní služba)
SdP	Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana)
SIA	Spolek československých inženýrů a architektů
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SNR	Slovenská národní rada
SOA	státní oblastní archiv
SOKA	státní okresní archiv
SPB	Svaz protifašistických bojovníků
SR	Slovenská republika
SRN	Spolková republika Německo
SS	Schutzstaffel (Ochranný oddíl)
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SÚA	Státní ústřední archiv (od roku 2005 NA)
SVU	Svaz výtvarných umělců
UB	Umělecká beseda
ÚČL	Ústav pro českou literaturu AV ČR
UK	Univerzita Karlova
UMPRUM	Uměleckoprůmyslová škola
ÚNV	Ústřední národní výbor

UPM	Uměleckoprůmyslové muzeum
USA	Spojené státy americké
ÚV	ústřední výbor
ÚVOD	Ústřední vedení odboje domácího
ÚVTI	Ústředí vědeckotechnických informací
ÚVTIZ	Ústředí vědeckotechnických informací pro zemědělství
VHA	Vojenský historický archiv
VHM	Vojenské historické muzeum
VHS	Vlastenecko-hospodářská společnost
VŠE	Vysoká škola ekonomická
VŠCHT	Vysoká škola chemicko-technologická
VŠT	Vysoká škola technická
VŠUP	Vysoká škola uměleckoprůmyslová
VŠZ	Vysoká škola zemědělská
VTS	Vědecko-technická společnost
VÚA	Vojenský ústřední archiv
VUT	Vysoké učení technické
YMCA	Young Men's Christian Association
YWCA	Young Women's Christian Association
ZM	Zemědělské muzeum
ZNV	Zemský národní výbor

SEZNAM ZKRATEK K POUŽITÉ LITERATUŘE

- AČA** – Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, sv. 1–50, Praha 1891–1940.
- AČL** – Michal Navrátil, Almanach českých lékařů, Praha 1913.
- AČP** – Michal Navrátil, Almanach českých právníků, Praha 1930.
- ADB** – Allgemeine Deutsche Biographie, d. 1–56, Leipzig 1875–1912.
- Adler** – Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik (1881–83 Monatsblatt des Heraldisch-Genealogischen Vereines „Adler“; 1883–1925 Monatsblatt der [k. k.] Heraldischen Gesellschaft „Adler“; 1926–38 Monatsblatt der Heraldisch-Genealogischen Gesellschaft „Adler“; 1939–44 Adler. Monatsblatt der Vereine für Sippenforschung in der Ostmark), Wien 1881–.
- Album representantů** – Album representantů všech oborů veřejného života československého, ed. F. Sekanina, Praha 1927.
- AMM** – Acta Musei Moraviae, viz **ČMZM**.
- AR** – Archeologické rozhledy, Praha 1949–.
- Architekti** – P. Vlček a kol., Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách, Praha 2004.
- AUC** – Acta Universitatis Carolinae, Praha 1960–.
- Balling 1** – Mads Ole Balling, Von Reval bis Bukarest. Statistisch-Biographisches Handbuch der Parlamentarier der deutschen Minderheiten in Ostmittel- und Südosteuropa 1919–1945, d. 1–2, Kopenhagen 1991.
- Bartoš: PD činohra** – Jan Bartoš, Prozatímní divadlo a jeho činohra, Praha 1937.
- Bartoš: PD opera** – Josef Bartoš, Prozatímní divadlo a jeho opera, Praha 1938.
- BHDE** – Biographisches Handbuch der deutschen Emigration, d. 1–3, München 1999.
- BHJb** – Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch der k. k. Montan-Lehranstalt zu Leoben und Příbram, Wien 1851–1937.
- Bílková** – Pavla Bílková, Biografický slovník techniků, manažerů a hospodářských pracovníků, kteří se zasloužili o rozvoj ostravsko-karvinského revíru před rokem 1918, in: Studie o Těšínsku 7, 8, Okresní vlastivědné muzeum Český Těšín 1979–1980.
- Birk** – Alfred Birk, Die Deutsche Technische Hochschule in Prag 1806–1931, Prag 1931.
- BJB** – Rudolf M. Wlaschek, Biographia Judaica Bohemiae, Dortmund 1995.
- BL** – Biographisches Lexikon zur Geschichte der Böhmisches Länder, d. 1–3 (A–S), München, Wien 1979–.
- BLDMF** – Ludmila Hlaváčková, Petr Svobodný, Biographisches Lexikon der deutschen Medizinischen Fakultät in Prag 1883–1945, Praha 1998.

- BLS** – Biografický lexikón Slovenska, d. 1–2 (A–F), Martin 2002–.
- Bohemia** – Bohemia. Jahrbuch des Collegium Carolinum, od 1980 jako Zeitschrift für Geschichte und Kultur der Böhmi-schen Länder, München 1960–.
- BOS** – Český slovník bohovědný, ed. Josef Tumpach a Antonín Podlaha, d. 1–5 (A–Itálie), Praha 1912–1930.
- Brockhaus** – Der Grosse Brockhaus. Handbuch des Wissens, sv. 1–20, Leipzig 1928–1935 (15. vyd.).
- Brockhaus D** – Dodatky, d. 21, Leipzig 1936 (15. vyd.).
- BSPLF** – Biografický slovník pražské lékařské fakulty 1348–1939, d. 1–2, Praha 1988–1993.
- Catalogus cleri** – Catalogus venerabilis cleri saecularis et regularis archidioeceseos Pragensis pro anno Domini 1741–.
- César – Černý** – Jaroslav César, Bohumil Černý, Politika německých buržoazních stran v Československu v letech 1918–1938, 1–2, Praha 1962.
- Cyril** – Cyril, český hudební časopis, Praha 1874–1948.
- Czeike** – Felix Czeike, Historisches Lexikon Wien in 5 Bänden, Wien 1992–1997.
- Czikan** – J. J. H. Czikan, F. Gräffer, Oesterreichische National-Encyklopedie, oder alphabetische Darlegung der Wissenswür-digsten Eigenthümlichkeiten des österreichischen Kaiserthumes, d. 1–6, 1835–1837.
- Čáňová** – Eliška Čáňová, Slovník představitelů katolické církevní správy v Čechách v letech 1848–1918, Praha 1995.
- Čas. mineral. geol.** – Časopis pro mineralogii a geologii, Praha 1956–1992.
- ČAVU** – Alena Šlechtová, Josef Levora, Členové České akademie věd a umění 1890–1952, 2. vyd., Praha 2004.
- ČBS** – Československý biografický slovník, Praha 1992.
- ČČH** – Český časopis historický (1950–1989 jako Československý časopis historický), Praha 1895–.
- ČL** – Český lid, Praha 1891–.
- ČLČ** – Časopis lékařů českých, Praha 1862–.
- ČMM** – Časopis Matice moravské, Brno 1869–.
- ČMZM** – Časopis Moravského zemského musea (Acta Musei Moraviae), Brno 1901–.
- ČNM** – Časopis Národního muzea (1827–1830 jako Časopis Společnosti Vlastenského museum v Čechách; 1831–1854 jako Časopis Českého museum; 1855–1922 jako Časopis Musea Království českého; 1923– jako Časopis Národního muzea), Praha 1827–.
- Čornejová – Fechtnerová** – Ivana Čornejová, Anna Fechtnerová, Životopisný slovník Pražské univerzity. Filozofická a Teo-logická fakulta 1654–1773, Praha 1986.
- ČS** – Čeští spisovatelé 19. a počátku 20. století, 2. vyd., Praha 1982.
- ČsB** – Československo – Biografie, d. 1–3, 1936–1941.
- Čs. neurol.** – Československá neurologie a neurochirurgie, Praha 1904–.
- ČSPSČ** – Časopis společnosti přátel starožitností českých, Praha 1893–1963.
- ČVUT** – František Jílek, Václav Lomič, Dějiny Českého vysokého učení technického, d. 1, sv. 1–2, Praha 1973, 1978.
- DA** – Deutsche Arbeit. Monatsschrift für das geistige Leben der Deutschen in Böhmen, sv. 1–18, Praha 1901–1918.
- DaS (ĐaS)** – Dějiny a současnost, Praha 1959–1969; 1990–.
- Dalibor** – Dalibor, český hudební časopis, Praha 1879–1913; 1919–1927.
- DBE** – Deutsche Biographische Enzyklopädie, d. 1–10, München 1995–1999.
- DČD** – Dějiny českého divadla, d. 1–4, Praha 1968–1983.
- DČVU** – Dějiny českého výtvarného umění, d. 1–5, Praha 1984–2005.
- DČŽ** – Milena Beránková, Fraňo Ruttkay, Dějiny československé žurnalistiky, d. 1–2, Praha 1981–1984.
- Dlabáč** – Gottfried Johann Dlabáč, Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen und zum Theil auch für Mähren und Schlesien, d. 1–3, Prag 1815.
- DLČ** – Jan Jakubec, Dějiny literatury české, d. 1–2, Praha 1929, 1934.
- DUK** – Dějiny Univerzity Karlovy, d. 1–4, Praha 1995–1999.
- DVT** – Dějiny věd a techniky, Praha 1968–.
- EBL** – Josef Weinmann, Egerländer Biographisches Lexikon, d. 1–2, Bayreuth 1985–1987.
- EČVU** – Emanuel Poche, Encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1975.
- EJ** – Antonín Matzner, Ivan Poledňák, Igor Wasserberger, Encyklopedie jazzu a moderní populární hudby. Část jmenná: Československá scéna, Praha 1990.
- ESL** – Encyklopédia Slovenska, d. 1–6, Bratislava 1977–1982.
- ETK 1** – Encyklopedie tělesné kultury, d. 1–2, Praha 1963–1964.
- ETK 2** – Encyklopedie tělesné kultury, d. 1–2, Praha 1988.

- Ficek** – Viktor Ficek, Biografický slovník širšího Ostravska, seš. 1–5, Opava 1972–1983.
- FP** – Šárka Bartošková, Luboš Bartošek, Filmové profily. Českoslovenští scenáristé, režiséři, kameramani, hudební skladatelé a architekti hraných filmů, Praha 1986.
- FPH** – Šárka Bartošková, Luboš Bartošek, Filmové profily 2. Českoslovenští filmoví herci, d. 1–2, Praha 1990.
- FRB** – Fontes rerum Bohemicarum. Prameny dějin českých, ed. Josef Emler, Praha 1873–.
- Giebisch-Gugitz** – Hans Giebisch, Gustav Gugitz, Bio-bibliographisches Literaturlexikon Österreichs von den Anfängen bis zur Gegenwart, Wien 1964.
- GIÖ** – Großindustrie Österreichs, d. 1–6, Wien 1898.
- Grove** – The New Grove Dictionary of Music and Musicians, d. 1–20, London 1980.
- Grove Opera** – The New Grove Dictionary of Opera, d. 1–4, London 1992, 1994.
- Heller** – Hermann Heller, Mährens Männer der Gegenwart. Biographisches Lexikon, d. 1–4, Brünn 1885–1892 (1. d., 2. rozš. vyd. 1912).
- Hudební věda** – sborník hudebních vědeckých prací Kabinetu pro soudobou hudbu, 1961–1963, od 1964 jako časopis.
- HS** – Československý hudební slovník osob a institucí, d. 1–2, Praha 1963, 1965.
- HSN** – František Sitenský, Hospodářský slovník naučný, d. 1–4, Praha 1905–1924.
- ISN** – Nový velký ilustrovaný slovník naučný, d. 1–17 + 3 dodatky, Praha 1932–1934.
- Jaksch** – Friedrich Jaksch, Lexikon sudetendeutscher Schriftsteller und ihrer Werke für die Jahre 1900–1929, Reichenberg 1929.
- Jireček** – Josef Jireček, Rukověť k dějinám literatury české do konce XVIII. věku, d. 1–2, Praha 1875–1876.
- JSH** – Jihočeský sborník historický, České Budějovice 1928–.
- Kalckbrenner** – Erich Kalckbrenner, Personalbibliographien der Professoren und Dozenten der Philosophischen Fakultät der Karl-Ferdinands-Universität in Prag im Zeitraum von 1654–1720 mit biographischen Angaben und mit zusammenfassendem Überblick, Med. Diss., Erlangen – Nürnberg 1972.
- Kejzlar** – Josef Kejzlar a kol., Dějiny textilní výroby v České Skalici. Sborník studií, Dvůr Králové nad Labem, Ústí nad Orlicí 1987.
- Knapík** – Jiří Knapík, Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948–1953, Praha 2002.
- Knauer** – Oswald Knauer, Das österreichische Parlament von 1848–1966, Wien 1969.
- Knihopis** – Knihopis českých a slovenských tisků od doby nejstarší až do konce 18. století, 1925–1946, ed. Zdeněk Tobolka, Praha 1950–1967, Dodatky, ed. František Horák, 1994–.
- Kolář Elity** – Politická elita meziválečného Československa 1918–1938. Kdo byl kdo, ed. František Kolář a kol., Praha 1998.
- Koleška** – Zdeněk Koleška, Seznam biografii československých entomologů, in: Zprávy Československé společnosti entomologické při ČSAV, seš. 15–28, Praha 1979–1991. Dodatky in: Klapalekiana, seš. 29 a 34, Praha 1993 a 1998.
- Koerting** – W. Koerting, Die deutsche Universität in Prag. Die letzten hundert Jahre ihrer Medizinischen Fakultät, Bonn 1968.
- Kosch** – Wilhelm Kosch, Deutsches Theater-Lexikon, d. 1–5, Klagenfurt – Wien 1953–.
- Kosch Lit** – Deutsches Literatur-Lexikon. Biographisches und bibliographisches Handbuch. Begründet von Wilhelm Kosch, 22 d. + 6 d. dodatků, Bern – München 1968–.
- Kosch Staatshandbuch** – Wilhelm Kosch, Biographisches Staatshandbuch. Lexikon der Politik, Presse und Publizistik, d. 1–2, Bern 1963.
- KRL** – K. J. Kutsch, Leo Riemens, Großes Sängerlexikon, d. 1–5, 3. vyd., München 1997.
- KSN** – Komenského slovník naučný, d. 1–10, Praha 1937–1938.
- Kudělka – Šimeček** – Milan Kudělka, Zdeněk Šimeček a kol., Československé práce o jazyce, dějinách a kultuře slovanských národů od roku 1760. Bio-bibliografický slovník, Praha 1972.
- Kunc** – Jaroslav Kunc, Slovník soudobých českých spisovatelů. Krásné písemnictví v letech 1918–1945, d. 1–2, Praha 1945.
- Kutnar** – František Kutnar, Jaroslav Marek, Přehledné dějiny českého a slovenského dějepiscetví, 2. vyd., Praha 1997.
- LČL** – Lexikon české literatury. Osobnosti, díla, instituce, d. 1; 2, sv. 1–2; 3, sv. 1–2. (A–Ř), Praha 1985–.
- LDM** – Lexikon zur deutschen Musikkultur Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien, d. 1–2, München 2000.
- Lišková** – Marie Lišková, Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách v letech 1861–1913, Praha 1994.
- Maasburg** – Geschichte der obersten Justizstelle in Wien (1749–1848), ed. Michael Friedrich Maasburg, Prag 1879.
- MČE** – Malá československá encyklopedie, d. 1–6, Praha 1984–1987.

- MGG** – Die Musik in Geschichte und Gegenwart. Allgemeine Enzyklopädie der Musik, ed. L. Finscher, Fr. Blume, d. 1–8, Kassel 1994– (Personenteil 1999–), 2. vyd.
- MSB** – Ladislav Skala, Malý slovník biografí, d. 1–6, Praha 1988–1991.
- MSA** – Mitteilungen des Sudetendeutschen Archivs, seš. 1–125, München 1971–1996.
- MSN** – Masarykův slovník naučný, d. 1–7, Praha 1925–1933.
- MVGDB** – Mitteilungen des Vereins für Geschichte der Deutschen in Böhmen, seš. 1–82, Prag 1862–1944.
- Myška** – Milan Myška a kol., Historická encyklopedie podnikatelů Čech, Moravy a Slezska, Ostrava 2003.
- Národní album** – Národní album. Sbíрка podobizen a životopisů českých lidí prací a snahami vynikajících i zasloužilých, Praha b. d. [1899].
- NBS** – Nowy biografiski słownik k stawiznam a kulturje Serbow, Budyšin 1984.
- ND a jeho předchůdci** – Národní divadlo a jeho předchůdci. Slovník umělců a divadel Vlastenského, Stavovského, Proza-tímního a Národního, Praha 1988.
- NDB** – Neue Deutsche Biographie, d. 1–, München 1953–.
- NGS** – Naučný geologický slovník, ed. J. F. Svoboda, 2. díl, Praha 1961.
- NÖB** – Neue Österreichische Biographie 1815–1918, begr. v. A. Bettelheim, část 1, d. 1–9, Wien 1923–1956, část 2, d. 1, Wien 1925.
- NEČVU** – Nová encyklopedie českého výtvarného umění, d. 1–2, ed. Anděla Horová, Praha 1995.
- ÖAW Almanach** – Almanach der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, sv. 1–67, Wien (1851–1917 jako Almanach der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften, sv. 68–96, 1918–1946 [1948] jako Almanach der Akademie der Wissenschaften, sv. 97–, 1947[8]–).
- ÖBL** – Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950, d. 1– (A–S), Wien 1957–.
- ODS** – Ottův divadelní slovník, Praha 1919.
- OSN** – Ottův slovník naučný. Ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí, d. 1–28, Praha 1888–1909.
- OSND** – Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k Ottovu slovníku naučnému, d. 1–6, Praha 1930–1943.
- Österreich Lexikon** – Österreich Lexikon in zwei Bänden, ed. R. Bamberger, Wien 1995.
- ÖZBH** – Österreichische Zeitschrift für Berg- und Hüttenwesen, Wien 1853–1914.
- PA** – Památky archeologické a místopisné, Praha 1855–, od 1949 jako Památky archeologické.
- Pazdírek** – Pazdírkův hudební slovník naučný II. Část osobní, d. 1–2, ed. G. Černušák, V. Helfert, B. Štědroň, Brno 1933–1937.
- Pejskar** – Jožka Pejskar, Poslední pocta. Památník na zemřelé československé exulanty, sv. 1–4, Zürich 1982–1994.
- Podlaha, Posvátná místa** – Antonín Podlaha, Posvátná místa Království českého, sv. 1–7, Praha 1907–1913.
- Podlaha, Soudpis památek** – Antonín Podlaha, Soudpis památek historických a uměleckých v království českém od pravěku do počátku 19. století, sv. 1–28, Praha 1898–1908.
- Poggendorff** – J. C. Poggendorff, Biographisch-literarisches Handwörterbuch der exakten Wissenschaften, d. 1–, Leipzig – Berlin 1863–.
- Priekopníci** – J. Tibenský, O. Pöss a kol., Priekopníci vedy a techniky na Slovensku 3, Bratislava 1999.
- PSB** – Polski słownik biograficzny, d. 1–, Kraków 1935–.
- PSD** – Příruční slovník k dějinám KSČ, d. 1–2, Praha 1964.
- PSN** – Příruční slovník naučný, d. 1–4, Praha 1962–1967.
- RHB** – Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě, d. 1–5, ed. Antonín Truhlář, Karel Hrdina, Josef Hejnic a Jan Martínek, Praha 1966–1982.
- Riemann** – Hugo Riemanns Musiklexikon, d. 1–2, Berlin 1929, (11. vyd.).
- RSN** – Slovník naučný, d. 1–10, ed. F. L. Rieger, Praha 1860–1872.
- Saur** – Saur allgemeines Künstlerlexikon der bildenden Künstler aller Zeiten und Völker, ed. Günther Meißner, d. 1–, Leipzig 1992– (d. 1–3 též jako: Allgemeines Künstler-Lexikon, ed. G. Meißner, München – Leipzig 1983–1990).
- Sbb. Wien** – Sitzungsberichte der (Kaiserlichen) Akademie der Wissenschaften in Wien, mathematisch-naturwissenschaftliche Klasse, sv. 1–156, Wien 1848–1947.
- SBS** – Slovenský biografický slovník, d. 1–6, Martin 1986–1994.
- SČS** – Slovník českých spisovatelů od roku 1945, ed. P. Janoušek, d. 1–2, Praha 1995–1998.
- SČF** – Slovník českých filozofů, Brno 1998.
- SČL** – Slovník české literatury 1970–1981, Praha 1985.
- SČSVU** – Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–1997, d. 1–, Ostrava 1998–.

- SDLČ** – Arne Novák, Stručné dějiny literatury české, Olomouc 1946.
- Slezsko** – Biografický slovník Slezska a severní Moravy, d. 1–, Opava, Ostrava 1993–.
- SPFFBU** – Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity, Brno 1952–.
- Sudetenland** – Sudetenland. Böhmen-Mähren-Schlesien. Vierteljahrschrift für Kunst, Literatur, Wissenschaft und Volkstum, München 1960–.
- Thieme – Becker** – Ulrich Thieme und Felix Becker, Hans Vollmer, Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler von der Antike bis zur Gegenwart, d. 1–37, Leipzig 1907–1950.
- Toman** – Prokop Toman, Nový slovník československých výtvarných umělců, d. 1–2, Praha 1947.
- Toman D** – Prokop Toman, Prokop H. Toman, Dodatky ke slovníku československých výtvarných umělců, Praha 1955.
- Tomeš** – Josef Tomeš a kol., Český biografický slovník XX. století, d. 1–3, Praha 1999.
- Věstník ČAVU** – Věstník České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1892–1917; Věstník České akademie věd a umění, Praha 1918–1952. Dále jako
- Věstník ČSAV** – Věstník Československé akademie věd, Praha 1953–1992. Dále jako
- Věstník AV ČR** – Věstník Akademie věd České republiky, Praha 1993–.
- VČAZ** – Věstník Československé akademie zemědělské, 1925–1953 (dále jako Věstník Československé akademie zemědělských věd, 1954–).
- Věstník KČSN** – Věstník Královské české společnosti nauk, Praha 1888–1952.
- Vollmer** – Allgemeines Lexikon der bildenden Künstler des 20. Jahrhunderts, d. 1–6, ed. Hans Vollmer, Leipzig 1953–1962.
- VVM** – Vlastivědný věstník moravský, Brno 1946–.
- Wininger** – Salomon Wininger, Große Jüdische National-Biographie mit mehrmals als 8000 Lebensbeschreibungen namhafter jüdischer Männer und Frauen aller Zeiten und Länder, sv. 1–6, Czernowitz 1925–1936.
- Wurzbach** – C. Wurzbach, Biographisches Lexikon des Kaiserthums Österreich, enthaltend die Lebensskizzen der denkwürdigen Personen, welche seit 1750 in den österreichischen Kronländern geboren wurden oder darin gelebt und gewirkt haben, d. 1–60, Wien 1856–1891; Register zu den Nachträgen 1923.
- ZGLM** – Zeitschrift des deutschen Vereines für die Geschichte Mährens und Schlesiens, 1897–1941 (dále jako Zeitschrift für Geschichte und Landeskunde Mährens), 1942–1944.

SEZNAM AUTORŮ HESEL

PhDr. Arner, Milan, Národní knihovna Praha
PhDr. Bílek, Jiří, CSc., VÚA Praha
Prof. PhDr. Bláhová, Marie, DrSc., Filozofická fakulta UK Praha
PhDr. Blažíčková-Horová, Naděžda, NG Praha
PhDr. Bočková, Hana, Dr., Filozofická fakulta MU Brno
Doc. PhDr. Bokůvková, Vlasta, CSc., Západočeská univerzita Plzeň
PhDr. Boubín, Jaroslav, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Brabencová, Jana, Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Brožová, Věra, Pedagogická fakulta UK Praha
Doc. Ing. Březinová, Libuše, CSc., Praha
PhDr. Czumalo, Vladimír, CSc., Filozofická fakulta UK Praha
PhDr. Čáňová, Eliška, Hostivice
Prof. PhDr. Černý, František, DrSc., Praha
PhDr. Doležalová, Eva, PhD., Historický ústav AV ČR Praha
RNDr. Drábek, Pavel, Roztoky u Prahy
Doc. PhDr. Dubská, Alice, CSc., Praha
RNDr. Ďuranová, Ludmila, Národní biografický ústav Slovenskej národnej knižnice Martin
PhDr. Ďurčanský, Marek, Praha
Fikejz, Miloš, Národní filmový archiv Praha
RNDr. Folta, Jaroslav, CSc., NTM Praha
PhDr. Hlaváček, Bohumil, Brno
Doc. PhDr. Hlaváčková, Ludmila, CSc., Ústav dějin lékařství UK Praha
PhDr. Holeňová, Jana, CSc., Divadelní ústav Praha
PhDr. Husová, Marcella, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Jakl, Tomáš, VÚA Praha
Prof. PhDr. Jeřábek, Richard, DrSc., Brno
PhDr. Kapsa, Václav, Národní knihovna Praha
PhDr. Karkanová, Hana, MG Brno
Prof. MUDr. Karlíček, Václav, DrSc., Plzeň
Ing. Kolečka, Zdeněk, Praha
PhDr. Kořán, Ivo, CSc., Praha
Doc. PhDr. Kučera, Martin, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Kůrka, Pavel, Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Lacina, Vlastislav, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
Doc. PhDr. Linhartová, Věra, CSc., Lékařská fakulta MU Brno
PhDr. Lněničková, Jitka, Praha
PhDr. Ludvová, Jitka, CSc., Divadelní ústav Praha
PhDr. Makariusová, Marie, Historický ústav AV ČR Praha
Mgr. Martínek, Jiří, Kartografie Praha
PhDr. Martínek, Miloslav, CSc., Právo Praha
PhDr. Masnerová, Jiřina, Archiv ČVUT Praha
PhDr. Mášová, Hana, PhD., Ústav dějin lékařství UK Praha
Prof. Ing. Mayer, Daniel, Západočeská univerzita Plzeň
Ing. Mergl, Ladislav, Praha
PhDr. Motlíček, Tomáš, Filozofická fakulta Univerzity Palackého Olomouc

Ing. Nekvasilová-Kleinová, Jana, NTM Praha
PhDr. Němeček, Jan, DrSc., Historický ústav AV ČR Praha
Doc. PhDr. Nosek, Bedřich, CSc., Husitská teologická fakulta UK Praha
Ing. Novák, Miroslav, CSc., NTM Praha
PhDr. Novotná, Hedvika, Praha
PhDr. Novotný, Gustav, CSc., Historický ústav AV ČR Brno
† PhDr. Novotný, Jan, CSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Novotný, Jiří, CSc., Archiv České národní banky Praha
PhDr. Osolsobě, Jana, PhD., Brno
PhDr. Pajer, Jiří, Ústav lidové kultury Strážnice
Ing. Petrik, Josef, CSc., NTM Praha
Prof. PhDr. Poledňák, Ivan, DrSc., Praha
PhDr. Příbáň, Michal, Dr., Ústav pro českou literaturu AV ČR Brno
PhDr. Příbáňová, Svatava, Brno
PhDr. Reittererová-Benetková, Vlasta, Wien
Doc. PhDr. Sedlák, Jiří, CSc., Brno
PhDr. Sekyrka, Tomáš, NG Praha
PhDr. Scherl, Adolf, CSc., Praha
Mgr. Scheufler, Pavel, Praha
PhDr. Sklenář, Karel, DrSc., Praha
Doc. PhDr. Smutný, Bohumír, Dr., MZA Brno
Mgr. Sterneck, Tomáš, PhD., Historický ústav AV ČR České Budějovice
Sviták, Pavel, Praha
Doc. PhDr. Svobodný, Petr, CSc., Archiv UK Praha
PhDr. Svobodová, Milada, Národní knihovna Praha
RNDr. Šišma, Pavel, Dr., Přírodovědecká fakulta MU Brno
Mgr. Šourková, Anna, Národní biografický ústav Slovenskej národnej knižnice Martin
Doc. PhDr. Šouša, Jiří, CSc., Filozofická fakulta UK Praha
PhDr. Štěpánková, Marie, Národopisné oddělení NM, Praha
Mgr. Táborecká, Alena, Národní biografický ústav Slovenskej národnej knižnice Martin
PhDr. Tomeš, Josef, Masarykův ústav AV ČR Praha
PhDr. Toncrová, Marta, Etnologický ústav AV ČR Brno
Prof. PhDr. Uhlíř, Dušan, DrSc., Slezská univerzita v Opavě
PhDr. Vacek, Jiří, Slovanská knihovna NK Praha
PhDr. Veselská, Jiřina, Frýdek-Místek
RNDr. Vlašímský, Pavel, Česká geologická služba Praha
PhDr. Vlček, Pavel, CSc., Ústav dějin umění AV ČR Praha
Doc. PhDr. Vlček, Radomír, CSc., Historický ústav AV ČR Brno
Doc. JUDr. Vojáček, Ladislav, CSc., Právnická fakulta MU Brno
PhDr. Vondra, Roman, PhD., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Vošahlíková, Pavla, DrSc., Historický ústav AV ČR Praha
PhDr. Zach, Aleš, Ústav pro českou literaturu AV ČR Praha
PhDr. Zářícký, Aleš, PhD., Filozofická fakulta Ostravské univerzity Ostrava

REDAKČNÍ RADA

Doc. JUDr. Adamová, Karolína, CSc.
RNDr. Folta, Jaroslav, CSc.
Prof. PhDr. Hlaváček, Ivan, CSc.
PhDr. Hozák, Jan
Doc. PhDr. Charvát, Petr, DrSc.
Prof. PhDr. Janáčková, Jaroslava, CSc.
PhDr. Kubín, Petr, PhD.
Doc. PhDr. Kučera, Martin, CSc.
PhDr. Ludvová, Jitka, CSc.
Prof. PhDr. Pánek, Jaroslav, DrSc.
Prof. Ing. Průcha, Václav, CSc.
Prof. PhDr. Raková, Svatava, CSc.
PhDr. Rossová, Marcella, CSc. (vědecká tajemnice)
PhDr. Svatoš, Michal, CSc.
Doc. PhDr. Šedinová, Jiřina, CSc.
Doc. PhDr. Šedivý, Ivan, CSc.
PhDr. Tomeš, Josef (předseda)
Doc. PhDr. Vlček, Pavel, CSc.
PhDr. Vošahlíková, Pavla, DrSc. (místopředsedkyně)

BIOGRAFICKÝ SLOVNÍK ČESKÝCH ZEMÍ

BIACH, Adolf, * 29. 8. 1866 Načeratice (č. o. Znojmo), † 2. 5. 1918 Most, rabín, pedagog

Studoval v Židovském teologickém semináři ve Vratislavi. Od 1891 až do své náhlé smrti působil jako rabín v Mosetě. Napsal a publikoval několik populárně-vědeckých spisů: *Biblische Sprache und biblische Motive in Wielands Oberon* (Brüx 1897), *Friedrich Hebbel und die Juden* (Brüx 1897), *Maimonides* (Wien 1900), *Moses Maimonides und Moses Mendelssohn in ihrer Bedeutung für die Zukunft des Judentums* (Brüx 1904), *Zur Erinnerung an den 700jährigen Todestag des Moses Maimonides* (Brüx 1907). Ve spolupráci s M. Doktorem přepracoval učebnici židovských dějin a literatury M. Kayserlinga (*Lehrbuch der jüdischen Geschichte und Literatur*), která byla vídeňským ministerstvem školství určena pro používání na rakouských středních školách. Vyšla ve dvou vydáních.

L: H. Gold (ed.), *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart*. Jüdischer Buch- und Kunstverlag, 1934, s. 70n.; *Encyclopaedia Judaica* 4, Berlin, 1929, s. 464.

BEDŘICH NOSEK

BIANCO, Baccio del (též *Biagio, Bartolommeo*), * 4. 10. 1604 Florencie (Itálie), † červen 1656 Madrid (Španělsko), malíř, štukatér, architekt, jevištní mechanik a dekoratér

Narodil se v rodině florentského obchodníka Cosima di Raffaello del Bianco a jeho ženy Catariny Partigiani. Ve vlastním životopise uvedl, že se od osmi do šestnácti let učil u Giovanniho Biliverta a zároveň studoval dílo Lodovica Cardi da Cigoli, tehdy nejvíce ceněného florentského umělce. Po vyučení se stal kreslířem a snad i vyráběl modely pro Giovanniho Pieroniho, s nímž 16. 4. 1620 odjel do Rakouska. Navštívil také Uhry. Do Prahy se dostal nejspíše 1622 nebo 1623 a zde pak pracoval převážně pro Albrechta z Valdštejna. Prostřednictvím G. Pieroniho získal první velkou samostatnou zakázku – vymalování audienční místnosti a hlavního sálu ve Valdštejnském paláci na Malé Straně, připisuje se mu i výzdoba tamní kaple a hlavní oltářní obraz. Na krátkou dobu odešel do Vídně, ale protože se tam bez Pieroniho patronace neuplatnil, vrátil se zpět do Prahy. Pravděpodobně na přelomu 1625/26 odcestoval do Milána a potom do Florencie k rodičům. Tam si otevřel malířskou školu, v níž vyučoval perspektivní malbu a architekturu, jen ve válečném roce 1642 se věnoval také fortifikačnímu stavitelství. Souběžně pracoval i jako freskař (mj. se podílel na provedení iluzivních maleb v Casa Buonarroti, 1628, 1637–38, kvadratury ve Villa Mezzomonte, 1634 a ve Villa Corsi Salviati, 1638), zakládal zahrady, vyráběl hodiny a kreslil kartony k mozaikám a tapisériím, vyráběl jevištní dekorace na medicejském dvoře. 1650 přijal nabídku španělského krále Filipa IV. v Madridu zprostředkovanou Ferdinandem II. Medici. Tam se zabýval především tvorbou divadelních dekorací a různých mecha-

nismů pro divadlo. Jeho prvním úkolem byly scény k opeře *E Golfo de las Sirenas* od Calderóna de la Barca. Pro tohoto umělce vyrobil dekorací více. Byl pohřben 29. 6. 1656 v madriidském kostele San Lorenzo.

D: Práce na opevnění Petřína v Praze (kolem 1622); malba v prostorách Valdštejnského paláce čp. 17/III na Malé Straně v Praze (v hlavním sále: Mars na válečném voze, je vlastně oslavou Albrechta z Valdštejna; výzdoba Astronomické chodby: základní kosmologické pojmy – světadily, živly, sedm planet a čtrnáct znamení zvěrokruhu; audienční pokoj: Apollónův vůz a čtyři roční doby; sala terrena: antičtí bozi; nástěnné obrazy palácové kaple vznikaly zřejmě prací pomocníků, 1623–29); nezachované práce pro křižovníky v Praze.

L: A. Jansen, *Aus dem Leben des Malers und Ingenieurs Biagio del B.* aus Florenz, in: *Zeitschrift für bildende Kunst* 10, München 1875, 374n.; V. Wagner, B. B. a Valdštejnský palác, in: *Ročenka Kruhu pro pěstování dějin umění za rok 1916, 1917*, s. 19n.; *Toman* 1, s. 62; E. Poche – P. Preiss, *Pražské paláce* (1. vyd.) 1973, s. 342, 346; *EČVU*, s. 42; J. Krčálův, Giovanni Pieroni – architekt?, in: *Umění* 36, 1988, s. 511n. (zvláště 511, 512, 514).

PAVEL VLČEK

BÍBA, Miroslav, * 6. 11. 1907 Žilov-Tatiná u Plzně, † 19. 5. 1975 Praha, houslista, hudební teoretik, pedagog, skladatel

Pocházel z rodiny hostinského, otec ho naučil i základům houslové hry. 1922–30 studoval na městské hudební škole v Plzni u V. Stacha, současně kompozici u V. R. Mosera. 1930–31 učil v Plzni, 1931–35 na Komenského ústavu v Košicích, kde byl tehdy i hráčem rozhlasového orchestru. Pak žil krátce v Mukačevu a Užhorodu. 1935–40 vedl hudební školu v Jičíně, od 1940 byl koncertním mistrem orchestru opery divadla v Olomouci, kde založil Český komorní soubor a 1945 Olomoucké smyčcové kvarteto a stal se členem Moravské filharmonie. Koncertoval také sólově. V Československém rozhlasu v Brně a Ostravě se jako spoluautor podílel na několika hudebně-literárních relacích. Patřil k čestným členům Státního divadla O. Stibora v Olomouci, 1968 byl vyznamenán *Za vynikající práci*.

D: Romance pro klavírní trio, 1925; Smyčcový kvartet, 1928; *Manětínská Venuše* (zpěvohra), 1928; *Malá orchestrální suita*, 1938; *Budka* (pohádkový balet), 1954.

L: HS 1, s. 95; SBS 1, s. 245; BLS 1, s. 411.

ANNA ŠOURKOVÁ

BIBER, Heinrich Ignaz Franz, * 12. 8. 1644 Stráž pod Ralskem, † 3. 5. 1704 Salcburk (Rakousko), houslista, hudební skladatel a kapelník

Jeho otec byl pravděpodobně lovcím na panství hrabat z Liechtensteina-Castelcornu. Údaje o B. vzdělání nejsou známy, snad studoval na jezuitském gymnáziu v Opavě a u Johanna Heinricha Schmelzera ve Vídni. Již v mládí se zřejmě znal se skladateli P. J. Vejvanovským, P. J. Rittlerem ad., jejichž skladby se dochovaly spolu s nejstarší známou B. skladbou *Salve regina* v opisech tzv. kroměřížského kryptogramisty z roku 1663. V červenci 1666 B. navštívil Český

Krumlov, dle zmínky v Schmelzerově korespondenci byl nějaký čas hudebníkem u Johanna Seyfrieda z Eggenbergu ve Štýrském Hradci. Pravděpodobně od 1668 byl zaměstnán na dvoře olomouckého biskupa Karla z Liechtensteina-Castelcornu v Kroměříži jako komorník, v biskupské kapele hrál na housle a violu da gamba. Toto místo bez svolení vrchnosti opustil na podzim 1670 během cesty k tyrolskému houslaři Jakobu Steinerovi a vstoupil do služby u arcibiskupského dvora v Salcburku. Záležitost byla urovnána až 1676, kdy získal od olomouckého biskupa propouštěcí list. Z doby B. pobytu v Kroměříži se dochovalo poměrně málo skladeb, k nejpozoruhodnějším patří houslová *Sonata representativa* napodobující zvuky zvířat. Po svém útěku zůstal v kontaktu s kroměřížským dvorem a svá díla zasílal tamnímu kapelníkovi P. J. Vejvanovskému až do jeho smrti (1693); kroměřížská hudební sbírka tak dnes obsahuje vůbec nejvýznamnější soubor B. kompozic. Kromě návštěvy rodiště 1692 nejsou jeho další kontakty s českými zeměmi známy. V Salcburku byl zprvu komorníkem s platem podobným jako v Kroměříži, postupně však vybudoval závrtnou kariéru, 1679 byl jmenován zástupcem kapelníka, 1684 kapelníkem. 1690 ho po druhé žádosti povýšil Leopold I. do šlechtického stavu s přídomkem von Bibern. Řada děl vyšla tiskem, některé skladby z jeho první sbírky vydané 1676 snad vznikly ještě v Kroměříži. K nejvýznamnějším B. dílům pro sólové housle patří tzv. *Růžencové sonáty* využívající hojně skordatur (ladění strun odlišné od obvyklého), vedle sólových sonát komponoval komorní instrumentální skladby pro smyčcové i žesťové ansámblu, církevní hudbu, opery a hudbu ke školským hrám. Z jeho hudebně nadaných dětí vynikl pozdější salcburský kapelník Karl Heinrich B. (1681–1749).

D: soupis díla, edic a bibliografie in: E. T. Chafe, Church Music of H. B., Ann Arbor 1987; MGG 2, sl. 1573n.; Grove (2001), 3, s. 519n.

L: P. Netzl, Zur Geschichte der Musik-Kapelle des Fürstbischöf Liechtenstein, in: Zeitschrift für Musikwissenschaft 4, 1921–22, s. 485n.; týž, Die Wiener Tanzkomposition in der zweiten Hälfte des siebzehnten Jahrhunderts, in: Studien zur Musikwissenschaft 8, 1921, s. 45n.; týž, H. F. B. von Bibern, in: tamtéž 24, 1960, s. 61n.; J. Sehnal, Die Kompositionen H. B. in Kremsier, in: SPFFBU, H 5, 1970, s. 21n.; E. T. Chafe, Church Music of H. B., Ann Arbor 1987 (Studies in Musicology 95); J. Sehnal, H. Bibers Beziehungen zu Kremsier, in: De editione musicæ. Festschrift Gerhard Croll, Laaber 1992, s. 315n.; týž, Pavel Vejvanovský a biskupská kapela v Kroměříži, 1993, s. 43n.; týž (ed.), Musik des 17. Jahrhunderts und Pavel Vejvanovský: Referate von dem gleichnamigen internationalen Symposium in Kroměříž (Kremsier), 6.–9. September 1993, 1994, passim; MGG 2, sl. 1573n.; D. Glüxam, Die Violinkordatur und ihre Rolle in der Geschichte des Violinspieles. Unter besonderer Berücksichtigung der Quellen der erzbischöflichen Musiksammlung in Kremsier, Tutzing 1999 (Wiener Veröffentlichungen zur Musikwissenschaft 37), passim; Grove (2001) 3, s. 519n.

P: Arcibiskupský zámek Kroměříž a zahrady, hudební sbírka, katalog: J. Sehnal – J. Pešková, Caroli de Liechtenstein-Castelcorno Episcopi Olomucensis operum artis musicae collectio Cremsirii reservata (Catalogus artis musicae in Bohemia et Moravia cultae: Artis musicae antiquioris catalogorum series, Vol. V/1, 2), 1998.

VÁCLAV KAPSA

BÍBL, František (vl. jm. František Josef Stanislav Bibl), * 13. 11. 1880 Pardubice, † 26. 6. 1932 Praha, úředník, překladatel, básník, publicista

Narodil se na pardubickém Zeleném předměstí jako syn fotografa Františka Bibla. Matka Marie, roz. Musilová, byla dcerou oděvníka ve Dvoře Králové nad Labem. Tam také B. vystudoval gymnázium a 1899 složil maturitu. Za studií se stýkal s kruhem uměnilovných studentů, jeho přáteli se stali zejména Albert Pražák a Rudolf Těsnohlídek. Po maturitě odešel do Prahy, kde se věnoval nejprve studiu práv (1899–1903), pak absolvoval šest semestrů dějepisu a zeměpisu na filozofické fakultě. Současně byl od 1905 zaměstnán jako učitel ve Studijním ústavu Dr. E. Grégra (do 1909). Následně vyučoval soukromě jazyky a živil se překládáním krásné literatury z francouzštiny a angličtiny a uplatňoval i své znalosti němčiny a italštiny. 1912 nastoupil jako účetní praktikant u Zemské statistické kanceláře (později Státního úřadu statistického). 1914 složil zkoušku ze státního účetnictví a od 1918 pracoval jako ministerský koncipista tamtéž, 1922 se stal ministerským tajemníkem, 1926 odborovým radou, 1931 vrchním odborovým radou. Po první světové válce se účastnil reparačních jednání v Paříži a Budapešti. 1929 se oženil. B. blízkým přítelem a spolupracovníkem ve statistickém úřadě byl Jindřich Hořejší. Pohřben byl v Novém Strašecí u Kladna, odkud pocházela jeho manželka.

V literárním dění se stal nejprve známým jako překladatel básní. Pod pseudonymy Jan Hart, J. Hart, B. J. Hart, později Hermor Lilia a L. Ling, publikoval překlady významných anglických romantických básníků a francouzských symbolistů především v *Národních listech* (1910) a v *Moderní revui* (P. B. Shelley, W. de la Mar, J. Masefield, W. Davies, Ch. Baudelaire, P. Verlaine, S. Mallarmé, A. Rimbaud). Před první světovou válkou se intenzivně věnoval zejména poezii Johna Keatse, na jehož překladech pracoval dlouhá léta a vydával je po částech již od roku 1912 (knižní podoba 1918, *Básně*). Keatsovo dílo vydal posléze znovu, přepracované a pod stejnojmenným titulem, v edici Pantheon v nakladatelství F. Borového 1928. Z anglické poezie přeložil od G. G. Byrona *Giawer* 1912, překládal též A. E. Poea. Dále se B. zajímal o francouzskou poezii. Zabýval se zejména dílem Alberta Samaina (*Zabrada infantčina*, 1927), Henri de Regniera (*Scény v soumraku*, 1929), Honoré de Balzaca (*Lesk a bída kurtizán*, 1926). Spolu s J. Hořejším, J. Kamenářem a G. Pflégrem vydal antologii překladů z poezie francouzské, anglické a německé *Ozvěny* (1927). V pozůstalosti zůstal rukopis *Les Stances* Jeana Moréase. B. byl rovněž autorem odborných článků z oboru metapsychologie.

Do literatury jako básník vstoupil pod pseudonymem Hermor Lilia 1917 první básnickou sbírkou melancholické, transcendentní lyriky *Řádky*, vydanou vlastním nákladem u kladenského nakladatele J. Šnajdra. Na verše, které vznikaly 1908–12, navázal dalšími třemi sbírkami dekadentní

lyriky (*Večery*, 1924, *Mysterion*, 1927, *Stíny*, 1931). Jako autor zůstal utajen před veřejností i před nakladatelem, pro kterého vystupoval jako prostředník neznámého básníka. Jeho čtyři básnické sbírky se staly mostem mezi doznívajícími devadesátými lety a moderní poezií holanovskou či weinerovskou.

D: Básnické dílo Hermora Lilií (2. sv., ed. V. Färber, A. Petružalka, 1979, samizdat); Verše tajného básníka (ed. I. Slavík, 1982, výbor, bibliofilie).

L: Naše kniha 13, 1919, s. 204; in: Archa 13, 1925, č. 2, s. 89; nekrolog: sine, Tři zeměle literáty..., in: Rozhledy 1, 1932, č. 12, s. 94, 15. 9. 1932; djk., V neděli v noci zeměle..., in: Lidové noviny 40, 1932, č. 325, 22. 6. 1932; p. (A. M. Piša), in: Právo lidu 28. 6. 1932; Chudým dětem, 1940, s. 128; O. Pospíšil, Spisovatelé beletristé Pardubic a pardubického kraje, 1941, s. 13; K. Tauš, Slovník cizích slov, zkratk, novinářských šifer, pseudonymů a časopisů, 1947, s. 235 (kde chybné datum úmrtí); I. Slavík, Výročí F. B., in: Zprávy Spolku českých bibliofilů v Praze 1980, č. 3, 1980; týž, Básník stínů a jeho příběh, s. 65n.; LČL 1, s. 226n.; J. Vopravil, Slovník pseudonymů v české a slovenské literatuře, 1973, s. 399.

P: Biografický archiv ÚČL, Praha.

MARCELLA HUSOVÁ

BÍBOVÁ, Regina, * 16. 7. 1864?, † 4. 5. 1927 Praha, *industriální učitelka a propagátorka lidového krajkářství*

Představitelka českého krajkářství přelomu 19. a 20. století. Spolupracovala se starší kolegyní Marií A. Smolkovou (1861–1904), která od 1891 vedla kursy paličkování na Městské průmyslové pokračovací škole pro dívky v Praze a po jejím onemocnění převzala výuku na této škole. Obě učitelky podnikly několik společných studijních cest za krajkářskou výrobou do Krušnohoří, Pošumaví, na Vamberecko, Moravu, do Slezska i na Slovensko. Shromážděný bohatý materiál chtěly vydat tiskem, vyšel však až po smrti Smolkové, a to pěčí B. Jako spoluautorka dokončila a zajistila vydání z hlediska shromážděného materiálu velmi důležité práce *Krajky a krajkářství lidu slovanského v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a Uherském Slovensku* (1908). Sama pak uveřejnila několik instruktivních textů (*Pletení na podušce, čili paličkování krajek*, 1912) a časopiseckých článků o pletářství a krajkářství slovanském i českém v *Národopisném věstníku československém*, *Časopisu vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci*, *Národopisném sborníku československém* a o umělecké hodnotě krajky v časopisu *Náš směr*.

D: O krajce, in: Národopisný sborník československý 8, 1902, s. 21n.; Krajky, in: Česká dívka 3, 1906–07, č. 6, s. 93n.; Možno-li tkanice a pletenice považovat za prvotní dílo pletení na podušce..., in: Národopisný věstník československý 7, 1912, s. 25n.; O starobylosti a původnosti pletení u Slovanů, in: Časopis Vlasteneckého spolku muzejního v Olomouci 24, 1907, č. 1–2, s. 20n.; Výstava krajek v Národopisném muzeu československém v Praze, in: Národopisný věstník československý 5, 1910, č. 9, s. 187n.; Umělecká hodnota krajky, in: Náš směr 2, 1911, č. 12, s. 253n.; Umění v krajkách, in: Ornamenty 1, 1913, s. 2n.; Lidová umělkyně, in: Ženský svět 20, č. 3, 10. 2. 1916, s. 71n.; Lidová umělkyně, in: tamtéž 20, č. 21–22, 25. 12. 1916, s. 427n.; Podvínky – vzory díla Krajky a krajkářství lidu slovanského, 1938.

L: V. Havelková – M. Smolková – R. B., Krajky a krajkářství lidu slovanského (recenze), in: Národopisný věstník československý 3, 1908, s. 46n.; Č. Zíbrt, Krajkářství v zemích Koruny české a na Slovensku, in: ČL 17, 1908, s. 375n.; J. Cibulková, R. B. Vzpomínka vděčné žákyně, in: Škola a rodina 3, 1929–30, s. 51n.; M. Štěpánková, Marie A. Smolková a R. B., in: Krajka 7, 2005, č. 1, s. 3.

P: osobní pozůstalost Národopisné muzeum Praha.

MARIE ŠTĚPÁNKOVÁ, RICHARD JEŘÁBEK

BIBUS, František, * 24. 1. 1903 Ústí nad Orlicí, † 11. 8. 1966 Pardubice, *právník, prozaik*

Narodil se jako třetí syn v rodině továrního dělníka. Po maturitě 1923 na státním reálném gymnáziu v Hradci Králové studoval osm semestrů (1923–27) práva na Právnické fakultě UK v Praze, doktorát však nezískal. Pak byl zaměstnán jako právník na Ředitelství pošt a telegrafů v Bratislavě, od 1932 jako komisař na Ředitelství pošt a telegrafů v Pardubicích, kde zůstal již natrvalo. Zemřel náhle v Pardubicích, pohřben byl v rodišti.

Po básnických pokusech ze studentských let vydal své první povídky *Vítr a plášť až* v době druhé světové války 1943 v nakladatelství Vyšehrad. Druhou knihu, román *Jde za námi věrolomník*, otiskl tamtéž 1946. Krátkou literární činnost ukončil třetí knihou, určenou tentokrát mládeži, jejíž osou se staly vzpomínky na dětství, láska k rodnému kraji a k matce *Za groš kudla* (vydalo v edici Slunečnice s ilustracemi Jana Černého Družstvo Moravského kola spisovatelů v Brně 1947, jehož byl členem). Od 1947 se stal také členem Syndikátu českých spisovatelů. B. byl člověkem venkova, své prózy psal citlivým, čistým, prostým jazykem. V psychologických povídkách se projevil jako prozaik navazující na katolickou větev moderní české prózy, jako prozaik čepovského ražení. Ideově se hlásil ke katolickým spisovatelům, a proto se publikačně odmlčel, když všichni jeho přátelé byli politicky perzekvováni. V rukopisech zůstala řada děl, mimo jiné próza *Žiznivci*, okupační román *Slunce svítí na nespravedlivé* a *Všichni mi přátelé*. Připravované vydání B. díla v nakladatelství Lidová demokracie (1969) bylo zakázáno.

L: nekrolog: sine, Zemřel F. B.: rodák z Ústí nad Orlicí..., in: Lidové noviny 1966, č. 34, 20. 8. 1966; O. Pospíšil, Spisovatelé beletristé Pardubic a pardubického kraje, 1948, Dodatky, s. 6; LČL 1, s. 227.

P: Biografický archiv ÚČL, Praha.

MARCELLA HUSOVÁ

BIBUS, Peter Franz Wenzel, * 9. 3. 1825 Lanškroun, † 25. 2. 1891 Praha, *právník, politik, poslanec*

Pocházel z rodiny lanškrounského měšťana. Studoval práva ve Vídni a v Praze. Nejprve krátkou dobu pracoval jako státní zástupce a soudce v Hradci Králové (1848–50), pak působil jako c. k. krajský soudní rada v Liberci (1850–54), v Prešově (1854–56) a v Plzni (od 1862). 1865 byl přijat

do stavu zemského soudu v Praze a již 1868 byl jmenován nejprve zemským soudním radou a 1870 c. k. radou vrchního zemského soudu. V dubnu 1864 vstoupil do českého zemského sněmu po doplňovacích volbách za odstupujícího poslance JUDr. Franze Ahera. Pak byl zvolen za stejný volební obvod Lanškroun, Ústí nad Orlicí a Česká Třebová-město, avšak na páté schůzi 1867 byla volba prohlášena za neplatnou. 1878–82 je uváděn jako zemský poslanec za volební obvod Trutnov, Hostinné, Maršov a Žaclěb-venkov. 1868–70 (dle Knauera 1869–73) zasedal jako poslanec říšské rady ve Vídni. 1883 byl povýšen na rytíře.

L: BL 1, s. 91; Knauer, s. 70; J. Husák – R. Schráníl, Der Landtag des Königreiches Böhmen 1861–1911. Personalien, 1911, s. 164 a 292; Lišková, s. 26.

P: SOA Zámorsk, fond Sběrka matrik Východočeského kraje, římskokatolický farní úřad Lanškroun, sign. 1135, matrika narozených 1801–1827 pro Lanškroun, s. 428.

GUSTAV NOVOTNÝ, ROMAN VONDRA

BICAN, Emil, * 6. 5. 1916 *Borovany u Českých Budějovic*, † 2. 8. 1991 *Brno, fotograf*

Pocházel z rodiny zedníka. Vychodil obecnou školu v Českých Budějovicích, pak 1927–30 navštěvoval tři třídy měšťanky ve Francii. Fotografem se vyučil 1930–33 u firmy E. Gebauer v alsaském městě Mulhouse. Do tehdejšího Československa se vrátil 1935 s matkou a sestrou. Pracoval u firmy Reis v Praze 2 a potom u firmy Dítě v Praze 12, v období 1936 až duben 1939 jako redaktor-fotoreportér ČTK v Praze. Oženil se 11. 2. 1939 s Marií Josefovou a spolu měli tři syny. Za protektorátu byl pracovně převeden do Centropressu.

Fotografoval mj. pohřeb T. G. Masaryka, zábor pohraničí Němci, prezidenta Emila Háchu, rakev s Reinhardem Heydrichem ve vestibulu chirurgického pavilonu a jeho pohřeb, příjezd Rudé armády do Prahy, přilet československé vlády z Košic na letiště Praha-Kbely a popravu Karla Hermanna Franka. V květnu 1945 nastoupil znovu do ČTK na místo redaktora-fotoreportéra.

1947 byl vyslán do Brna, aby tam založil a vybudoval redakci obrazového zpravodajství ČTK. Plnil náročné fotoreportérské úkoly doma i v cizině: mj. pomáhal 1969–70 klást základy agenturního zpravodajství v hlavním městě Burundi Bujumbure, fotografoval zimní OH v Grenoblu (1968) a letní OH v Mnichově (1972) či průběh návštěv našich vládních delegací v Bulharsku, tehdejším Sovětském svazu a ve Vietnamu. Vychovával mladé fotoreportéry a francouzsky hovořící stážisty. Byl pohřben v Poličce.

P: Negativy a fotografie jsou uloženy v ČTK v Opletalově ulici v Praze a v rodinných archívech B. synů.

BOHUMIL HLAVÁČEK, GUSTAV NOVOTNÝ

BICAN, Václav, * 10. 8. 1901 *Skřidla (č. o. Velešín) u Českých Budějovic*, † 1. 6. 1927 *Bukurešť (Rumunsko), vojenský a tovární pilot*

Po ukončení měšťanské školy se 1918 vyučil ve Skřidlech elektromechanikem. 1. 10. 1921 nastoupil prezenční službu u leteckého pluku 1. Polním pilotem letcem byl jmenován 1. 7. 1923, v srpnu téhož roku byl povýšen na četaře a o několik měsíců později dosáhl hodnosti rotmistra. U leteckého pluku 1 sloužil do 30. 9. 1924, kdy odešel z aktivní služby do zálohy. 1924 se zúčastnil *Závodu o cenu prezidenta republiky* a v kategorii B se umístil na třetím místě. 1925 se stal pilotem továrny Miloš Bondy a spol. (Avia). 1926 se spolucestujícím Ing. C. Kinským zvítězil na letounu Avia BH-11C (v. č. 18) v mezinárodní soutěži sportovních letadel *Coppa d'Italia* a do té doby putovní pohár získal do definitivního držení firmy Avia. Asi od 1925 byl členem Československého aeroklubu, 25. 10. 1926 se stal spoluzakládajícím členem Aeroklubu republiky Československé. V květnu 1927 předváděl v Rumunsku letadlo Avia B.H.28. Při nehodě 31. 5. na letišti Pipera u Bukurešti se těžce zranil a následujícího dne v nemocnici zemřel. Pohřeb se konal v Praze 6. 6. 1927.

L: Letectví: 9/1924, s. 189n.; 7/1925, s. 167; 10/1925, s. 210; 11/1925, s. 232; 2/1926, s. 47, francouzská příloha s. 8; 5/1926, francouzská příloha, s. 20; 7/1926, s. 187; 10/1926, s. 246n., francouzská příloha; 11/1926, s. 287n.; 1/1927, s. 19, francouzská příloha; 3/1927, s. 57, 68; Naše křídla, 1939, s. 73n.

P: Muzeum letectví a kosmonautiky Praha-Kbely, fond XVII, sbírka pozůstalosti; VÚA Praha, kmenový list.

PAVEL SVITÁK

BIČ, František, * 2. 4. 1920 *Brno*, † 18. 6. 1992 *Brno, malíř, grafik, sochař*

Studoval na brněnské Střední škole uměleckých řemesel, mj. u F. Myslivce a J. Lichtaga. Svému rodišti a jeho okolí zůstal věrný životem i tvorbou. Zpracovával zejména figurální náměty a krajinářské motivy v okolí Moravan u Kyjova a Velkých Němcic, z technik používal olejomalbu, temperu, kresbu perem a zejména grafické techniky (monotyp a litografie). Jeho díla se vyznačují zjednodušující stylizací a neustálou proměnou technických postupů. Dobové módní trendy v jeho tvorbě nenajdeme. Od 1958 vystavoval v rámci brněnské Skupiny Profil 58, prezentoval se i v zahraničí, např. v Řecku, Itálii, Rusku, Polsku. 1990 obdržel pamětní zlatou plaketu Za zásluhy o rozvoj Jihomoravského kraje. Jeho dílo je zastoupeno ve sbírkách NG, MG Brno, MZM Brno.

D: Černoši (grafický cyklus), 1960; Mořská vlašťovka, 1969; keramika (Hranice, Vojenská akademie); Lovící racci, 1980, olej, plátno (Obecní úřad Velké Němčice); Milenci, plaketa, 1984; samostatné výstavy (výběr): Výstavní síň Barvičova knihkupectví, Brno, 1950; Klub výtvarných umělců Brno, 1965; SČVU Brno, 1970; Vojenské stavby Brno, 1983; kolektivní výstavy (výběr): členská výstava SVU Aleš, Brno, 1946; Jihomoravská grafika Krakov, 1964; Moravská grafika Brno, 1983.

L: SČSVU 1, s. 158; Z. Čubrda (ed.), *Výtvarní umělci jihomoravského kraje 1985, 1985*, s. 12; Z. Chmel, *Galerie brněnských osobností, 1998*, s. 61.

TOMÁŠ SEKÝRKA

BIČIŠTĚ, Adolf Vladimír, * 25. 8. 1889 *Hradec Králové*, † 26. 12. 1966 *Praha, důstojník, publicista, účastník 1. a 2. odboje*

Jméno Vladimír přijal v Rusku při pravoslavném křtu. 1910 maturoval na klasickém gymnáziu na Žižkově (Praha) a poté studoval na právnické fakultě české univerzity v Praze (1921 JUDr.). Jako velitel roty 25. zeměbranceckého pluku (podporučík) byl na řece San 4. 11. 1914 zajat. Do konce dubna 1916 organizoval zajatecké samosprávy a neúspěšně se hlásil do České družiny. K 1. 5. 1916 byl v Oděse zařazen do 3. srbského dobrovolnického pluku, s nímž se v čele čtyř účastnil bojů u Benderi (nyní Tighina, Moldavsko), Bolhrad, Reni (Ukrajina) a v rumunské Dobrudži. Do zálohy Československé brigády v Rusku byl přeřazen 8. 1. 1917 a po absolvování důstojnické školy v Borispolu u Kyjeva se v srpnu 1917 stal velitelem 4. roty 5. československého střeleckého pluku Pražského (T. G. Masaryka). Na jaře 1918 převzal velení kulometné roty Maxim a od dubna do června předsedal plukovnímu soudu. 10. 6. 1918 byl jmenován velitelem jízdní rozvědky pluku. S ní prodělal boje na vladivostocké a usurijské frontě. 1. 8. 1918 byl zvolen předsedou polního soudu Východní vojenské skupiny Československého armádního sboru (poručík) a 1. 10. postaven do čela stanice Mandžurie. Jejím velitelem (kapitán) zůstal do 3. 2. 1919, kdy se stal důvěrníkem vlády ČSR v Mandžusku. V září 1920 odplul do vlasti. 1920–21 působil jako právní referent Kanceláře legií při ministerstvu národní obrany (plynulý chod této kanceláře z právního hlediska měl na starosti po celou dobu působení v armádě), 1921–29 byl právním referentem vojenského oddělení ministerského prezidia (štábní kapitán), 1929–30 ředitelem kursu pro velitele vojskových těles (major), 1930–32 přednostou všeobecné skupiny 1. oddělení ministerstva národní obrany (podplukovník), 1932–39 přednostou 1. oddělení (plukovník). Na začátku okupace založil ilegální vojenskou skupinu Sázava, do odbojové sítě převedl finanční obnosy od generálů Jana Srovného a Aloise Eliáše, financoval pomoc perzekvovaným a přechody ohrožených osob přes hranice, zpravodajsky pracoval pro A. Eliáše, po jeho zatčení se z odbojové sítě stáhl. V květnovém povstání velel pražské oblasti Hanspaulka a Bořislavka. V hodnosti plukovníka generálního štábu zůstal zástupcem přednosty I. odboru ministerstva národní obrany až do 1. 6. 1948, kdy byl penzionován. Podílel se na činnosti Československé obce legionářské, Svazu protifašistických bojovníků, sociálních komisí válečných veteránů. Přispíval do řady vojenských periodik články z dějin legií, spolupracoval s *Ottovým slovníkem naučným nové doby*, překládal některé ruské autory (např.

Vladimira Orlova), napsal jubilejní *Říkání o bitvě u Zborova (1937)*. Patřil k průkopníkům vojenského zákonodárství v meziválečném Československu.

L: V. Holeček a kol., *Za svobodu*, sv. 2–4, b. d., passim; J. Galandauer a kol., *Slovník prvního československého odboje 1914–1918, 1993*, s. 13n.

P: VHA Praha, fond Kancelář legií; osobní archiv autora.

MARTIN KUČERA

BIDERLE, Jan Michal viz **BRÜDERLE, Jan Michal**

BIDERMAN, Joannes, * 18. 11. 1680 *Paczków (Polsko)*, † 24. 4. 1732 *Tuchoměřice (u Prahy), kněz, teolog, pedagog*

Do jezuitského řádu vstoupil 1701 a žil ve staroměstské koleji v Praze. Noviciát (1701–02) strávil v brněnské koleji. Pak se vrátil do Prahy a 1704–06 studoval na filozofické fakultě. 1707 pobýval v koleji v slezské Nise, kde vyučoval na gymnáziu. 1708–09 působil rovněž jako profesor gymnázia ve Vratislavi. 1710–13 se věnoval studiu teologie opět v Praze. Kněžského svěcení dosáhl 25. 10. 1712. V koleji v Jičíně pak žil 1714, další rok působil v koleji litoměřické jako profesor poetiky a německý kazatel. 1716–20 pobýval znovu v Praze, a to 1716 jako profesor poetiky, od 1717 na filozofické fakultě jako profesor etiky a 1718–20 profesor filozofie. Stal se také katechetou u sv. Voršily a akademickým kazatelem. 1721–26 byl činný v koleji v Olomouci; 1722–23 jako profesor morální teologie, 1723–25 jako profesor biblistiky a polemické teologie, 1725–26 zastával funkci děkana filozofické fakulty. 1727 se jako profesor biblistiky na teologické fakultě vrátil do Prahy, kde se zároveň stal děkanem filozofické fakulty. 1728–30 pobýval opět ve Slezsku jako profesor scholastické teologie ve Vratislavi. V závěru života (1731–32) působil v Praze a přednášel spekulativní teologii na teologické fakultě, jejímž byl seniorem. Publikoval několik teologických spisů.

D: *Oriens sine occidente Maria in primo conceptionis intemeratae ortu...*, 1723; *Disquisitionis de gradibus universitatis in ecclesiae sive liquidationis controversiarum...*, Vratislaviae 1729; *Theses ex universa theologia scholastica...*, 1731.

L: Kalckbrenner, s. 262n.; BOS 2, s. 232; BL 1, s. 91; Čornejová – Fechtnerová 1, s. 25n. (kde další literatura).

P: NA Praha, fond Jesuitica, sign. III o 438, kart. 167, katalogy provincie 1733 (datum úmrtí).

ELIŠKA ČÁŇOVÁ

BIDLO, František, * 3. 9. 1895 *Královské Vinohrady (Praha)*, † 9. 5. 1945 *Praha, kreslíř, karikaturista*

Středoškolské studium na gymnáziu a později na obchodní akademii nedokončil. Od 1912 se ve Vídni učil kloboučnickému řemeslu. Tehdy začal intenzivně kreslit a jeho kresby (v dopisech domů) karikovaly chování vyšších i středních vrstev ve vídeňských ulicích. Za první světové války naru-

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.